

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Neova pitää tärkeänä, että lain soveltamisala kattaa sekä poikkeusolot että normaaliolojen vakavat häiriötilanteet. Tämä vastaa nykyistä turvallisuusympäristöä, jossa huoltovarmuuden uhkat voivat realisoitua myös ilman virallista poikkeusolojen toteamista. On perusteltua, että huoltovarmuuden käsite kattaa kriittisen infrastruktuurin, välttämättömien tavaroiden ja palveluiden saatavuuden sekä väestön toimeentulon ja suojaamisen.

Neova korostaa, että huoltovarmuuden tavoitteiden asettamisessa tulee huomioida myös siirtymävaiheen energiantuotannon tarpeet, joissa kotimaisilla polttoaineilla, kuten turpeella, on edelleen merkittävä rooli. Turpeen käyttömahdollisuuksien turvaaminen kriisitilanteissa tukee lain tavoitetta varmistaa välttämättömien taloudellisten toimintojen jatkuvuus.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

Neova kannattaa Huoltovarmuuskeskuksen aseman vahvistamista virastona. Tämä selkeyttää sen roolia viranomaiskentässä ja mahdollistaa tehokkaamman yhteistyön muiden viranomaisten kanssa. On tärkeää, että viraston poikkihallinnollinen asiantuntijarooli säilyy ja että se voi jatkossakin toimia ketterästi elinkeinoelämän kanssa.

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

-

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Neova pitää tärkeänä, että Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät määritellään laissa kattavasti ja selkeästi. Erityisesti tehtävät, jotka liittyvät kriittisen infrastruktuurin toimivuuden turvaamiseen, materiaalliseen varautumiseen ja elinkeinoelämän kanssa tehtävään yhteistyöhön, ovat keskeisiä.

Turpeen rooli huoltovarmuuden kannalta tulisi huomioida osana materiaalista varautumista ja varmuusvarastointia.

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

-

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

-

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

-

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

-

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Neova pitää tärkeänä, että Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät määritellään laissa kattavasti ja selkeästi. Erityisesti tehtävät, jotka liittyvät kriittisen infrastruktuurin toimivuuden turvaamiseen, materiaalliseen varautumiseen ja elinkeinoelämän kanssa tehtävään yhteistyöhön, ovat keskeisiä. Turpeen rooli huoltovarmuuden kannalta tulisi huomioida osana materiaalista varautumista ja varmuusvarastointia.

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskykyvarausten hankinta

Neova pitää tuotanto- ja suorituskykyvarauksia tärkeänä osana nykyaikaista varautumista. On olennaista, että sopimukset ovat selkeitä ja että yrityksillä on kannuste osallistua niihin. Turpeen tuotantoketju voisi toimia suorituskykyvarauksen kohteena erityisesti alueilla, joilla ei ole vaihtoehtoisia energiantuotantomuotoja.

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Neova kannattaa huoltovarmuusrahaston säilyttämistä valtion talousarvion ulkopuolisena rahastona. On tärkeää, että huoltovarmuusmaksun määräytymisperusteet ovat läpinäkyviä ja ennakoitavia. Maksun korotuksia tulee arvioida huolellisesti, jotta ne eivät aiheuta kohtuutonta taakkaa energiantensiivisille toimialoille.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

-

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Neova ymmärtää tiedonsaantioikeuden tarpeen ja korostaa, että tietojen luovutuksessa on noudatettava tarkasti tietosuoja- ja kilpailuoikeudellisia vaatimuksia. Luottamuksellisten tietojen käsittelyssä on varmistettava, ettei liikesalaisuuksia käytetä väärin tai jaeta ilman perusteltua syytä.

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

-

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

-

26. 26 § Virka-apu

Neova pitää perusteltuna, että Huoltovarmuuskeskuksella on oikeus saada virka-apua poliisilta esimerkiksi varmuusvarastojen käyttöönoton yhteydessä. Tämä on tärkeää erityisesti tilanteissa, joissa varastot sijaitsevat yksityisissä tiloissa ja nopea pääsy niihin on välttämätöntä huoltovarmuuden turvaamiseksi.

27. 27 § Uhkasakko

-

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

-

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

-

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Yleistä

Neova Oy pitää hallituksen esitystä huoltovarmuuslainsäädännön kokonaisuudistuksesta ajankohtaisena ja perusteltuna. Esitys vastaa muuttuneen turvallisuusympäristön ja yhteiskunnan toimintaympäristön vaatimuksiin. On tärkeää, että huoltovarmuuden sääntely on selkeää, ajantasaista ja perustuslain vaatimukset täyttävää.

1. Huoltovarmuuskeskuksen aseman ja ohjauksen selkeyttäminen

Huoltovarmuuskeskuksen muuttaminen virastomuotoiseksi toimijaksi selkeyttää sen viranomaisasemaa ja mahdollistaa tehokkaamman ohjauksen sekä tiedonvaihdon muiden viranomaisten kanssa. On tärkeää, että myös elinkeinoelämän näkökulma säilyy keskeisenä Huoltovarmuuskeskuksen toiminnassa ja että yhteistyö eri toimialojen kanssa jatkuu ja kehittyy.

2. Materiaalinen varautuminen ja turvavarastointi

Neova pitää tärkeänä, että materiaalisen varautumisen sääntelyä kehitetään. Esityksessä mainittu mahdollisuus tuotantovarauksiin ja suorituskyykyvarauksiin on kannatettava ja vastaa nykyaikaisen varautumisen tarpeita.

3. Turpeen rooli huoltovarmuudessa

Turpeella on edelleen merkittävä rooli Suomen huoltovarmuudessa erityisesti siirtymävaiheessa kohti vähäpäästöistä energiantuotantoa. Polttoturpeen turvavarastointia koskeva lainsäädäntö (321/2007) on perusteltua säilyttää ja kehittää nykytilanteeseen soveltuvaksi. Turve on kotimainen, varastoitava ja nopeasti käyttöön otettava polttoaine, joka tarjoaa kriisitilanteissa joustavan ja luotettavan energiantuotantovaihtoehdon erityisesti alueilla, joilla ei ole vaihtoehtoisia toimitusketjuja tai infrastruktuuria. Turpeen huoltovarmuusrooli korostuu erityisesti tilanteissa, joissa sähkö- tai lämpöverkkojen toiminta häiriintyy tai tuontipolttoaineiden saatavuus vaarantuu. Esitämme, että turpeen asema huoltovarmuuspolitiikassa tunnustetaan selkeästi myös jatkossa ja että sen varastointia ja käyttövalmiutta tuetaan osana kansallista varautumista.

4. Rahoitusmalli ja huoltovarmuusmaksu

Esityksessä ehdotettu rahoitusmalli, jossa Huoltovarmuuskeskuksen toiminta rahoitetaan osin valtion talousarviosta ja osin huoltovarmuusmaksusta, on tasapainoinen. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että huoltovarmuusmaksun korotukset eivät aiheuta kohtuuttomia kustannuksia energiaintensiivisille toimialoille. Maksun määräytymisperusteiden tulee olla läpinäkyviä ja ennakoitavia. Neova korostaa, että huoltovarmuuden rahoitusmallin tulee olla pitkäjänteinen ja vakaa hallituskausien yli, jotta toimialoille ei synny epävarmuutta tai yllättäviä muutoksia, jotka

voisivat heikentää investointien ja varautumisen ennakoitavuutta. Huoltovarmuus on kansallinen turvallisuuskysymys, jonka rahoituksen tulee perustua laajaan poliittiseen yhteisymmärrykseen.

5. Yritysten rooli huoltovarmuudessa

Pidämme kannatettavana, että julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyömallin perusrakenne säilytetään. Yrityksillä on keskeinen rooli huoltovarmuuden turvaamisessa, ja yhteistyön tulee perustua luottamukseen, vapaaehtoisuuteen ja selkeisiin sopimuksiin. On tärkeää, että yrityksille tarjotaan riittävä tuki ja kannustimet osallistua varautumiseen.

6. Tiedonsaantioikeudet ja virka-apu

Kannatamme Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeuden laajentamista saada tietoa muilta viranomaisilta. On kuitenkin huolehdittava siitä, että luottamuksellisten tietojen käsittelyssä noudatetaan tarkasti tietosuoja- ja kilpailuoikeudellisia vaatimuksia. Virka-apun mahdollistaminen esimerkiksi varastojen käyttöönotossa ja valvonnassa on perusteltua.

Yhteenveto

Neova kannattaa esityksen tavoitteita ja pitää tärkeänä, että huoltovarmuuslainsäädäntöä kehitetään kokonaisvaltaisesti. Esityksessä on otettu huomioon keskeiset muutostarpeet, ja se luo edellytykset entistä vahvemmalle ja ajantasaisemmalle huoltovarmuusjärjestelmälle. Neova on valmis jatkossakin osallistumaan huoltovarmuuden kehittämiseen yhteistyössä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Mackiewicz Janina
Neova Oy